

Dr. Esad Zgodić, profesor emeritus, predsjednik

Dr. Nerzuk Ćurak, redovni profesor, član

Dr. Asim Mujkić, redovni profesor, član

Sarajevo, 09.12.2019.

VIJEĆU FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Na osnovu člana 59. (tačka m) Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u vezi sa članovima 36. i 37. Pravila studiranja za treći ciklus studija Univerziteta u Sarajevu, Senat je na 36. sjednici održanoj 27.11.2019. donio Odluku o obrazovanju Komisije za ocjenu uslova kandidata Jasmina Hasanovića, MA i podobnosti teme doktorske disertacije **Ideja emancipacije u savremenoj političkoj teoriji**, u sastavu: dr. Esad Zgodić, profesor emeritus, predsjednik; dr. Nerzuk Ćurak, redovni profesor, član i dr. Asim Mujkić, redovni profesor, član. Nakon što je Komisija proučila dostavljenu finalnu prijavu teme doktorske disertacije, podnosimo Vijeću Fakulteta slijedeći:

IZVJEŠTAJ

1. Ocjena uslova kandidata

Jasmin Hasanović rođen je 1989. godine u Foči. U Brühl (Njemačka) je započeo, a u Goraždu završio osnovnu, a kasnije kao učenik generacije i srednju školu, gimnaziju. Prvi i drugi ciklus studija završio je na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, na Odsjeku za politologiju. Diplomom bachelora političkih nauka stekao je 2012. godine. Odlukom Vijeća Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu iste godine proglašen je najboljim diplomantom na Odsjeku politologija, a kao najbolji student u generaciji 2011/12 sa ukupnim prosjekom 9,63 na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu dodijeljena mu je i Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu.

Magistarski rad pod nazivom „NSK Država: Politička artikulacija države bez teritorija“ odbranio je ocjenom deset (10) na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu 30.09.2015. godine pred komisijom u sastavu prof. dr. Safet Halilović (predsjednik i član), prof. dr. Nerzuk Ćurak (mentor i član) i doc. dr. Ešref Kenan Rašidagić (član) tako stekavši zvanje magistra politologije – smjer međunarodni odnosi i diplomatija. Sa ukupnim prosjekom 9,79 proglašen je Odlukom Vijeća Fakulteta najboljim studentom master studija na Odsjeku politologije u generaciji 2014/15. Naredne, 2016. godine, upisuje doktorski studij na istom fakultetu, na Istraživačkom polju politologije.

Izabran je u naučno-nastavno zvanje asistenta na naučnoj oblasti „Politologija“ 2016. godine, a na istoj naučnoj oblasti 2019. godine bira se naučno-nastavno zvanje višeg asistenta. Od 2017. godine zaposlen je kao saradnik na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu. Na Odsjeku za politologiju Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu u proteklom je periodu (bio) angažiran kao saradnik na više predmeta: *Uvod u politologiju, Civilno društvo, Political History of the World, Multilateral Diplomacy and International Organizations, Međunarodni odnosi, Geopolitika, Politologija konflikata, Političko komuniciranje, Savremene političke teorije, Političko vođstvo, Politička postmoderna, Savremene teorije vlasti, Bosna i Hercegovina u međunarodnim odnosima, Diplomacija u XXI stoljeću.*

Učestvovao je na više domaćih i međunarodnih seminara, konferencija i naučnih skupova, a također je bio angažiran i u organizaciji nekoliko naučnih konferencija međunarodnog i regionalnog karaktera. Od 2017. godine koordinator je radne grupe za Demokratiju i ljudska prava pri Institutu za društvena istraživanja na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Preko programa međunarodne akademske razmjene Erasmus + stekao je dodatna znanja, vještine i iskustva kroz trenerske programe na Radboud Univerzitetu u Nijmegenu (Holandija), te Univerzitetu Vytautas Magnus u Kaunasu (Litvanija), dok je referate i izlaganja držao na Univerzitetima u Iaşiju (Rumunija), Haagu (Institut za društvenih studija pri Erasmus Univerzitetu u Rotterdamu, Holandija), Portu (Portugal) i Pragu (Češka Republika).

Od oktobra 2019. godine koordinator je Ureda za međunarodnu saradnju Fakulteta političkih nauka u Sarajevu.

Dobitnik je Zlatne plakete općine Goražde 2009. godine za *izuzetno kreativan rad i afirmaciju građanskih, obrazovnih i kulturnih vrijednosti te ostvarenje međunarodnih priznanja.*

Aktivno govori engleski i njemački jezik.

Autor i koautor je više naučnih i stručnih radova iz oblasti politologije.

1. *Izvanpolitičke disperzije političke moći i mogućnosti za novu kratologiju*, Društvene i humanističke studije, 4 (2 (8)), 2019., 283-294; (CEEOL)
2. *Politološki i sociološki novumi u teorijskim propitivanjima bosanskohercegovačke stvarnosti*, Pregled – Časopis za društvena pitanja, 59 (2), 2019 (koautorski rad)
3. *Ustavne demokratije kao latentna ambivalencija: teorijski oksimoron ili praktična opasnost*, Zbornik radova, Konstitucionalizam i ustavni dizajn u demokratskoj recesiji, 2018., Beograd: Udruženje za političke nauke Srbije, Fakultet političkih nauka u Beogradu, 45-67;
4. *Neue Slowenische Kunst: Političko čitanje umjetnosti kao retrogradna nadidentifikacija sa budućnosti*, Sarajevski žurnal za društvena pitanja, 5 (1-2), 2016., 111-127; (CEEOL)
5. *Geopolitički kontekst postdejtonske igre suvereniteta: Između suverene i postsuverene Bosne i Hercegovine*, Pregled – Časopis za društvena pitanja, 57 (1), 2016., 163-182; (EBSCO, CEEOL)
6. *Postdaytonska Bosna i Hercegovina i politički aktivizam mladih* (koautorski rad), Zbornik radova, Mladi i Dejton – 20 godina poslije, 2015., Banja Luka: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci, 42-60;
7. *Ochlocracy in the Practices of Civil Society: A Threat for Democracy*, Studia Juridica et Politica Jaurinensis 2 (2), 2015., 56-55.
8. Prikaz knjige *Evropa u zamci* – Klaus Ofe, Sarajevski žurnal za društvena pitanja, 6 (3-4), 2017., 105-109; (CEEOL)
9. Prikaz knjige *Naučnici i rat* – Esad Zgodić, *Politička misao: časopis za politologiju*, 55 (3), 2018., 195-199. (Web of Science, EBSCO, CEEOL)

Izlagao je i na nekoliko domaćih i međunarodnih naučnih konferencija, od kojih izdvaja:

1. *Sabor politologa „Sukobi. Stabilnost. Demokratija?“*, referat na temu: „Dijalektika etnodeterminizma: Biopolitičko konstruiranje narativa otpora“, Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Srbija 2019. godina;
2. Projekat *Posting of Third Country Nationals. Mapping the Trend in the Construction Sector* (Con3Post), referat na temu „Radne migracije i politička organizacija radnika u Bosni i Hercegovini“, Ljubljana: Slovenska akademija nauka i umjetnosti, Slovenija 2019. godina;

3. *European Elections Under the Shadow of (Dis)-Integration: Perspective from Balkan Route*, referat na temu: „Dehumanization of Immigrants and Political Correctness“, Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, BiH – 2019. godina;
4. *The Left is Dead, Long Live the Left*, referat na temu: „Post-Dayton (Im)Possibilities for the Left in Bosnia and Herzegovina“, Beograd: Institut za društvene nauke, Srbija 2018. godina;
5. *Sabor politologa „Konstitucionalizam i ustavni dizajn u demokratskoj recesiji*, referat na temu: „Ustavne demokratije kao latentna ambivalencija: teorijski oksimoron ili praktična opasnost“, Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Srbija 2018. godina;
6. *3th EFPSA Conference – Overcoming Divisions: Broadening Psychology*, referat na temu: „Symbolism of Boundaries: Between Imagination and Reality“, Sarajevo: SINAPSA BiH – Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, BiH 2017. godine;
7. *Politike izgradnje mira u regionu: opterećenja prošlosti i vizije budućnosti*, referat na temu: „Nekrofetišizmi postjugoslovenskih geopolitika: Prostor smrti kao etnonacionalni prostori“, Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, BiH 2017. godine;
8. *Suverenitet države Bosne i Hercegovine*, Univerzitet u Sarajevu, referat na temu: „Postdejtonska igra suvereniteta: Između suverene i postsuverene Bosne i Hercegovine“, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, BiH 2016. godine;
9. *Zimska škola Fakulteta pravnih i političkih nauka Univerziteta Széchenyi István u Győru* (Mađarska), referat na temu: „From Civil Society to Ochlocracy“, Győr: Fakultet pravnih i političkih nauka Univerziteta Széchenyi István u Győru, Mađarska 2015. godine;
10. *Zimska škola Fakulteta pravnih i političkih nauka Univerziteta Széchenyi István u Győru* (Mađarska), referat na temu: „State and Civil Society in Bosnia and Herzegovina“, Győr: Fakultet pravnih i političkih nauka Univerziteta Széchenyi István u Győru.

U sklopu programa akademske razmjene Erasmus + držao je nekoliko izlaganja:

27.03.2019.

*Karlov Univerzitet, Fakultet društvenih nauka, Prag, Češka
Republika* supervizor studentskih izlaganja na predmetu *Western
Balkans and the EU*,

- 12.06.2018. *Međunarodni Institut za društvene nauke (ISS), Erasmus Univerzitet Rotterdam, Den Haag, Holandija: predavanje „Rediscovering Politics Beyond Politics – Art, Space and Ideology“*
- 02.06.2018. *Univerzitet u Portu, Fakultet za umjetnost i humanistiku, Porto, Portugal: predavanje „Contemporary Issues and Challenges about the EU integration of the Western Balkan countries“ u okviru predmeta *Problematics of International Politics**
- 30.05.2018. *Univerzitet u Portu, Fakultet za umjetnost i humanistiku, Porto, Portugal: predavanje „The Multiverse Existence of Populism“ u okviru predmeta *Contemporary Political Systems**
- 30.05.2018. *Univerzitet u Portu, Fakultet za umjetnost i humanistiku, Porto, Portugal predavanje „The Nature of Bosnia and Herzegovina“ u okviru predmeta *Problematics of International Politics**
- 14.03.2018. *Univerzitet Alexandru Ioan Cuza, Fakultet za filozofiju, društvene i političke nauke, Iași, Rumunija: predavanje „Theories of Power“ u okviru predmeta *Contemporary Theories of Power**
- 13.03.2018. *Univerzitet Alexandru Ioan Cuza, Fakultet za filozofiju, društvene i političke nauke, Iași, Rumunija: predavanje „Global Scene on a Local Stage: Strategies of Resistance in the Bosnian Case“ u okviru predmeta *Social Movements**

Pored toga, bio je članom organizacijskog odbora nekoliko međunarodnih i domaćih naučnih skupova:

1. *Ustavne i vanustavne korekture političkog sistema BiH*, na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, u organizaciji sa Fondacijom Centar za javno pravo, 2019. godina;
2. *European Elections Under the Shadow of (Dis)-Integration: Perspective from Balkan Route*, na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu u organizaciji sa Fakultetom za društvene nauke Univerziteta u Ljubljani i Heinrich Böll Fondacijom u Bosni i Hercegovini, 2019. godina;

3. *Šta da nova ljevica Balkana radi s prošlošću*, na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu u organizaciji sa Univerzitetom u Barceloni, 2019. godina;
4. *200 godina poslije: Preispitivanje ideja Karla Marxa*, na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu u organizaciji sa Goethe Institutom u Bosni i Hercegovini, 2018. godina;
5. *Rukopisi Esada Zgodića i savremene nauke o politici*, na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, 2018. godina
6. *Antifašizam, revizionizam i Bosna i Hercegovina*, na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, 2018. godina.

2. Ocjena podobnosti teme doktorske disertacije

a. Problemsko područje

Problemsko područje ovog istraživanja jeste razumijevanje opće ideje, koncepta i zamisli *emancipacije* unutar savremene politološke misli. Ona se, s jedne strane, hoće propitati sa stanovišta njenog tretmana u savremenim teorijskim raspravama koje u okviru svojih tradicija, pristupa i stilova reflektiraju pitanja političkog, kroz političku teoriju kao središnje reference rada, ali i u relacijama sa drugim srodnim, prvenstveno društvenim i humanističkim naukama, te njihovim praktičnim dometima i učinkovitosti. S druge strane, namjera je osvijetliti vezu između teorije i angažmana uz sve kontroverze, sporove i implikacije koje iz njih proizilaze.

Da bi se izbjegli pojmovni i sadržinski sporovi, kandidat napominje da će se emancipacija u ovom radu tretirati i problematizirati isključivo u politološkom diskursu – kao ideja političkog oslobađanja od dominacije i hijerarhijski strukturiranih oblika moći, kao političko oruđe protiv svih oblika eksploatacije, tlačenja, represije i ugnjetavanja, a ne kao metafizička kategorija koja bi u svojoj pojmovnoj sadržini trebala obuhvatiti eshatološke i apstraktne ideje duhovnog, moralnog ili esencijalističkog emancipiranja čovjeka kao individue. Emancipacija se, tako, hoće gledati u areni političkog, kao politički proces vođen političkim sredstvima.

b. Istraživačko pitanje i hipoteze istraživanja

Ovako postavljena doktorska disertacija ima za cilj dati odgovore na nekoliko ključnih pitanja i problema koja se vežu za savremena praktična i teorijska razmatranja emancipacije. Kao prvo, potrebno je odgovoriti na osnovno pitanje *može li se u savremenoj politološkoj misli uopće*

govoriti o samoj ideji emancipacije? Drugim riječima, da li se radi o anahronom, zastarjelom, teorijski neupotrebljivom konceptu koji pripada arheologiji političkih ideja ili se emancipatorsko i dalje pojavljuje kao relevantan fenomen politološkog?

Iz na ovaj način postavljenih istraživačkih pitanja proizilaze sljedeće hipoteze:

Generalna hipoteza

Asimetrije moći, hijerarhijski odnosi i odnosi dominacije čine ideju i zamisao emancipacije živim i aktuelnim.

Posebne hipoteze

1. Odnosi i priroda dominacije determiniraju razumijevanje emancipacije u teorijskom i praktičnom iskustvu.
2. Odnosi moći i dominacije svojim ideološkim aparatima anestetiziraju i amoritiziraju otpore spram postojećeg hijerarhijskog poretka.
3. Pretpostavka oslobađanja od odnosa dominacije pretpostavlja i otkrivanje i činjenje vidljivim onih ideoloških obrazaca kojima se postojeća stvarnost legitimira i održava.
4. Emancipatorsko zahtjeva subverzivnost spram postojećeg poretka kroz povezanost teorije sa aktivističkim praksama, omogućavajući sveobuhvatne i međuprožimajuće borbe koje na različitim poljima dovode u pitanje postojeća hegemonika načela.
5. Namjesto eshatološkom, emancipaciju treba misliti kao nedovršiv, dinamičan i dijalektičan proces koji korespondira sa polifonijskim poimanjem historije.

c. Metodološki pristup

Istraživanje će biti provedeno u okviru društvenih i humanističkih nauka, a primarno unutar naučne oblasti politologije. Jednako tako, predmetno istraživanje služiti će se saznanjima i spoznajama iz drugih, srodnih disciplina poput filozofije, sociologije, historije, psihologije ili pak teorija umjetnosti, na osnovu čega ga se ima kategorizirati kao interdisciplinarno.

Po tipu istraživanja radi se o pretežno teorijskom istraživanju kako bi se na taj način propitale postavljene hipoteze rada, ostvarili definirani ciljevi i opravdale njegove pragmatične i naučne namjere. Teorijski aspekt istraživanja zasnivao bi se na razumijevanju ideje emancipacije

uvjetovane međuodnosima spram društvene realnosti, prije svega odnosa moći, dominacije i hijerarhijskih struktura, zbog čega će empirijski uvidi činiti jednako važnu okosnicu i neodvojiv element naučne spoznaje ovako postavljenog okvira disertacije.

Prilikom izrade ove disertacije u najvećoj mjeri bit će korištene sljedeće metode istraživanja:

- a) historijsko-komparativna metoda,
- b) analitičko-deduktivna metoda,
- c) analiza sadržaja i
- d) komparativna metoda.

d. Ciljevi istraživanja

Ovisno od teme predložene disertacije, njene disciplinarne postavke i pristupa, izdvajaju se naučni i društveni ciljevi istraživanja.

Naučni ciljevi

Slijedeći dominirajuće pristupe u metodologiji po kojima *naučni ciljevi* proizilaze iz prirode problema određujući razinu spoznaje potrebne za njegovo rješavanje, može se govoriti o četiri vrste spoznajnih, odnosno naučnih ciljeva.

- S obzirom na saznanja o predmetu ovog rada, naučni ciljevi disertacije bit će usmjereni ka spoznavanju odnosa dominacije unutar savremenih društava i načina na koji se oni manifestiraju, oblikuju, te – što se hoće i istražiti – potencijalno reafirmiraju ideju emancipacije u savremenoj politološkoj misli. Drugim riječima, da bi se istražilo na koji način odnosi i priroda dominacije determiniraju savremeno politološko gledište emancipacije, prvobitno je potrebno izvršiti veoma preciznu, genealošku opservaciju zamisli koncepta emancipacije u političkoj teoriji uopće, te uočiti savremene oblike dominacije i odnosa moći danas, praktično i teorijski.
- Zatim, *naučnom klasifikacijom* cilj je doći do pobližih spoznaja o pojavama i procesima relevantnim za ovaj rad. To će obuhvatiti postavljanje klasifikacijskih ciljeva koji će ideju i zamisao emancipacije u politološkoj misli, njenu relevantnost i aktuelnost dovesti u vezu sa odnosima dominacije i hijerarhijskim strukturama koje egzistiraju unutar savremenog društva. Njihovim kompariranjem, posebna pažnja bit će posvećena u demaskiranju načina na koji ova veza utječe na funkcionalne domete današnjih pro-

emancipatorskih angažmana, odgovorajući na pitanje da li oni zaista subvertiraju postojeći poredak i izvore dominacije, ili ih tako, naprotiv, samo održavaju.

- Treća komponentna naučnih ciljeva, *znanstvena eksplanacija*, hoće odgovoriti na pitanja kako i zašto jedno utječe na drugo; kako priroda dominacije determinira percipiranje emancipacije danas i zbog čega ona njenu ideju i zamisao čini aktuelnom? Na taj način želi se vidjeti zašto je (i)relevantno govoriti o emancipaciji danas; da li ona kao koncept zaista pripada politološkoj arheologiji ili je takva percepcija zapravo samo dio imaginarija koji producira hegemonski diskurs moći. Znanstvenom eksplanacijom ovih odnosa želi se otkriti kauzalna povezanost i logika koja postoji između relacija moći i današnjih emancipatorskih promišljanja.
- Posljednja, četvrta vrsta naučnih ciljeva jeste *znanstveno predviđanje* odnosno *prognoza*. Iako je nezahvalno davati projekcije unutar društvenih nauka, ovaj rad kretat će se drukčijim putem, nastojeći doprinijeti u nuđenju teorijskih projekcija koje odgovaraju na pitanje kako unutar političke teorije danas misliti emancipaciju. Prognostički naučni cilj tako postavlja zahtjev da se istraživanjem ne doprinese samo odgovoru na postavljene probleme, već i određenju novog promišljanja emancipacije u političkoj teoriji i intelektualne imaginacije s onu stranu postojećeg, a koji mogu imati svoju aplikativnu ulogu u anticipaciji budućeg.

Društveni ciljevi

Naučna saznanja i spoznaje ovog istraživanja, s obzirom na problem koji se istražuje, u svojoj osnovi sadrže ciljeve koji su od općeg društvenog značaja. Međutim, ovdje treba biti jasan i podcrtati da društveni problemi iz kojih se crpi opravdanost bavljenja ovom temom, ma koliko se tome težilo, ne mogu tek tako biti riješeni, bilo ovim ili nekim drugim, sličnim istraživanjima. Ona mogu služiti kao akademski i teorijski doprinos, kritička opservacija savremenim političkim, društvenim i aktivističkim raspravama i izazovima u vremenu u kojem nastaju, pridonoseći razvoju kritičke politologije koja hoće teoretizirati stvarnost. Društvena korist ovog rada tako se ogleda u demistifikaciji savremenih oblika dominacije, moći i kontrole, često skrivenih i potisnutih ideološkim aparatima hegemonijskog poretka.

e. Teorijski okvir i pregled literature

Kandidat navodi bibliografske izvore koji bi se koristili za izradu teorijsko-metodološkog okvira istraživanja, napominjući da su oni u ovoj fazi samo preliminarno pobrojani. To znači

da literatura koja se navodi nije konačna, ona će se dinamikom ovog rada proširivati i/li reducirati zbog novih ili drukčijih uvida u problematiku teme, kao i novih saznanja do kojih se iz ove tačke gledišta još nije došlo. Radi sistematičnosti, ona je podijeljena u nekoliko tematskih oblasti sa napomenom da se značajan dio bibliografskih jedinica svojom sadržinom često međuprožima, bez obzira u koju su tematsku oblast svrstani.

Prva grupa bibliografskih izvora ticala bi se *teorijskog* i *genealoškog* razumijevanja i omeđivanja odnosa između politike i političkog, političke teorije i projekta emancipacije. Pod tim se misli na sami pojam emancipacije, njegovo pojmovno i teorijsko određenje unutar politologije. S tim u vezi, za prvo poglavlje rada koje će se baviti upravo tim zadatkom, od značaja su uvidi u radove autora poput: Arendt 2013; Aron 1962; Axford et al., 2005; Bell 2001; Beyme, 1977; Collin 2004; Curtis 2008; Đurković 2005; Džekobi 2002; Fuko 1990; Foucault 1994; Fuko 2012; Gauba 2014; Gramsci 1971; Gramši 2018; Held 1991; Hejvud, 2004; Habermas 1975; Habermas 1979; Habermas 1991; Habermas 2017a-b; Hegel 2017; Honneth 1991; Horkhajmer 1976; Horkheimer i Adorno 1974; Horkheimer 1989; Hughes 1951; Kant 1991; Kant 2011; Kant 2012; Lenjin 1973; Lipset 1960; Luxemburg 2006; Marcuse 1969; Marcuse 1978; Marcuse 2007; Marx 1974; Marks i Engels 1974; Marx i Engels 1989; Marks i Engels 2018; Miller, 2003; Mouffe 2016; Mukhopadhyay 2019; Nohlen 2001; Plant 2002; Poper 1993; Posavec 1995; Prpić 1987; Rasnijer 2014; Robertson 2004; Rols 1998; Schmitt 2007; Stanovčić 2006; Tadić 1996; Valentini 1982; Weber 1976; Weber 1999; Veber 2014; White 1991...

Drugi dio literature obuhvata jedinice kojima se hoće dati uvid u ono što kandidat naziva *inhibicijama emancipacije* i *postmodernim simulakrumom*, kao reprodukciji artefakata ideološke legitimacije hegemonskog poretka, djelujući protuemancipatorski, *anesteziranjem* mogućnosti bilo kakve izvanhegemonске emancipacije, odnosno, literature koja se bavi aktuelnim teorijskim raspravama o demokratiji, liberalizmu i njihovoj krizi. Za sada, u okviru ove zamisli bit će se poslužiti uvidima Abraham-Hamanoiel et al. 2017; Altiser 2015; Arditi 2007; Bart 2013; Beck 2004; Bentam 2014; Crouch 2007; Derrida 1997; Dragičević 2018; Fraser 2019; From 1983; From 2016; Fukuyama 1992; Fukuyama 2018; Fukuyama 2019; Haider 2018; Harvey 2013; Harvey 2019; Horvat i Žižek 2014; Jameson 1991; Jameson 2019; Klein 2008; Klein 2017; Krastev 2018; Lefebvre 1976; Lyotard 2005; Mendel 1981; Merkel 2009; Merkel 2018; Meyer 2003; Modernizam – Postmodernizam, 2018; Milardović i Jožanc 2013; Močnik 2016; Mouffe 2000; Mounk 2018; Murray 2018; Müller 2017; Ofe 1999; Ofe 2016; Paić 2013; Paić 2015; Piketi 2015; Ransijer 2013; Reybrouk 2017; Sasen 2004;

Schwartzmantel 2005; Shiva 2006; Sodža 2013; Sharma 2017; Sloterdijk 2013; Smith 2008; Streeck 2016; Šolte 2009; Taylor et al. 2001; Touraine 2007; Traverso 2019; Varoufakis 2017; Varoufakis 2019; Wood 2016; Ziblatt i Levitsky 2018; Zgodić 2008; Zgodić 2009; Žižek 2008...

I naposljetku, treća grupa bibliografskih jedinica tiče se *savremenih rasprava o emancipaciji* u najširem smislu. Ona obuhvata Allen 2015; Badiou 2007; Badiou 2010; Badiou 2013; Balibar i Wallerstein 2010; Bard i Soderqvist 2002; Bartlett 2018; Bauman 2011; Berardi 2018; Beck 2001; Benhabib 1986; Benhabib 2004; Benhabib 2005; Bey 2003; Boltanski i Frejzer 2018; Bosteels 2014; Brown 2015; Butler 2010; Butler 2011; Castells 2000; Castells 2002; Castells 2003; Dusel 2017; Easterling 2014; Fraser 2019; Gržinić et al. 2017; Hall 2001; Hardt i Negri 2003; Hardt i Negri 2009; Harney i Moten 2013; Mouffe Harvi 2013; Hewlett 2010; Himanen 2002; Honneth 2012; Horvat i Štiks 2010; Horvat i Štiks 2015; Kastels 2018; Kerc 2005; Kešejan 2016; Laclau i Mouffe 2013; Laclau 2007; Laclau 2018; Latham et al. 2019; Narayan 1997; Masquelier 2017; McAlevey 2016; McNay 2000; McNay 2008; 2018; Phillips i Rozworsky 2019; Ranciere 2010; Ranciere 2004; Ransijer 2012; Roberts 2017; Spivak 1999; Springer 2011; Šešić 2018; Virilio 1999; Virno i Gramši 2017; Vuković 2016; Wood 1988; Wood 1995; Wright 2011; Zaharijević i Vasiljević 2017; Žižek 2006; Žižek 2013; Žižek 2018...

U okvirnom spisku korištene literature kandidat je naveo ukupno 349 bibliografskih jedinica širokog disciplinarnog spektra, od toga 12 enciklopedija i drugih jedinica referentne literature, 264 knjiga, 44 naučna članka, 22 zbornika i članka u zboricima, te 7 internet izvora koji predstavljaju relevantnu građu za ovo doktorsko istraživanje.

f. Obrazloženje strukture istraživanja

Doktorska disertacija bi, potencijalno i u ovoj fazi bila sastavljena iz uvoda, dvije cjeline koje obuhvataju po 3 poglavlja, te zaključnog razmatranja.

Uvodni dio obrazložio bi intenciju bavljenja ovom temom, definirao predmet i problem istraživanja, njegovu naučnu i društvenu opravdanost uz postavljanje hipoteza, te naučnih i društvenih ciljeva koji se hoće postići. Također, ovaj dio rada daje uvid u metode i tehnike koje će se koristiti pri istraživanju, pozicionirajući ga vremenski i prostorno.

Prvi dio rada tematski bi obuhvatio *genealogiju emancipacije* i njen odnos sa *politologijom* i *političkom teorijom*. U ovom dijelu, prvo poglavlje rada bavilo bi se političkim, fokusirajući se na odnose politike, nauke o politici i političke teorije, a u kontekstu shvatanja moći, dominacije i hegemonije. Drugo poglavlje pružilo bi relevantan teorijski pregled vezan za političko čitanje emancipacije, njenog pojma i razumijevanja u normativnom određenju između ideologije i utopije u odnosu sa političkom teorijom. Treće poglavlje želi istražiti logiku savremenih odnosa moći, te inhibicija koje djeluju na emancipatorsko, fokusirajući se na krizu subjekta i kulturalizaciju politike, njene partikularizacije i reduciranje općeg dobra spram identitetskih pitanja, kao centralnog problema današnjeg, proemancipatorskog djelanja usmjerenog ka izvorima savremene dominacije. Emancipatorsko se traži u stanju populizma, jačanju neokonzervativizma, i općoj krizi reprezentacije i liberalnih demokratija, čitajući u njima simptom krize hegemonskog poretka i onih narativa koji ga legitimiraju, jednako koliko i pružajući kroz sebe vidljivost njegovih posljedica.

Drugi dio rada korespondira sa njegovim predmetnim određenjem u kojem se iznose *savremene rasprave o emancipaciji*. Ono što se ovdje hoće propitati jeste *pluralnost emancipacija* kao posljedice krize političkog subjekta koja se odražava i na samu krizu emancipacije. Na osnovu toga, prvo poglavlje drugog dijela rada za zadaću ima rekonstruirati savremeno razumijevanje subjekta emancipacije, odnosno mapirati nova mjesta emancipacije, nova mjesta unutar kojih je moguća centralizacija različitih konflikata spram izvora dominacije i hegemonskih odnosa koji produciraju asimetrije moći i njene *morbidne simptome* u savremenim društvima kroz drugo poglavlje drugog dijela rada. Raspravljajući o odnosima između univerzalnog i partikularnog te mogućnostima rekonstrukcije političkog subjekta kao subjekta emancipacije, hoće se postići i naučni cilj ovog rada pružanjem savremenog politološkog razumijevanja emancipacije, njenu naučnu re-afirmaciju s onu stranu eshatološkog, kao dijalektičnog procesa koji ovisi od odnosa moći i dominacije unutar društva.

Zaključni dio rada sa podnaslovom „Da li je ideja emancipacije anahronizirana – gledište kritičke politologije“ dao bi sumirani pregled istraživanja, nastojeći odgovoriti na postavljene hipoteze disertacije, doprinoseći teorijskim projekcijama koje odgovaraju na pitanje kako se unutar političke teorije danas misli i hoće misliti emancipacija, odnosno, da li je to relevantno i moguće, uzimajući u obzir poteškoće sa kojima se susreće prilikom njenog određenja, tumačenja i pozicioniranja.

Konačno, pored uvoda, zaključka i osnovnih poglavlja, disertacija bi sadržavala i pregled literature, dvojezični sažetak, te priloge ukoliko isti budu potrebni.

g. Naučni doprinos predložene teme doktorske disertacije

Doprinos ovog rada ogleda se u njegovoj predmetnoj i problemskoj postavci, te namjeri teorijske reaktualizacije ideje emancipacije unutar savremene politologije.

Današnje se istraživanje *emancipacije* u političkim naukama obično istražuje sporadično, veže uz određeni, problemski specifičan fenomen, društvene grupe ili opće sticanje ljudskih prava marginaliziranih skupina. Iako praksa ukazuje na brojne društvene pokrete i političke borbe, to *jedinstvo šarenila* kao da propušta uočiti složenije odnose moći i dominacije unutar socio-ekonomske strukture koja se uopće – ili rijetko – i ne dovodi u pitanje. Zato se problematiziranje opće ideje, koncepta i zamisli emancipacije unutar savremene političke teorije javlja kao specifičan izazov ovog rada.

Disertacija želi pružiti uvid u politološke aspekte predmeta istraživanja analizom relevantne literature, istovremeno proširujući i upotpunjavajući postojeća naučna saznanja. Doprinoseći teorijskim raspravama, ona bi u okviru lokaliziranog, bosanskohercegovačkog znanstvenog i akademskog prostora predstavljala jedan politološki i uopće naučni novum, demonstrirajući međusobnu ovisnost, aktuelnost i sveobuhvatnost bavljenja fenomenom emancipatorskog. Zato se čini kako je pisati o emancipaciji, istovremeno, emancipatorski čin sam po sebi.

Odnos između prostora koji nameće da se emancipacija misli, te misao o samoj emancipaciji otvaraju pitanja čija se upotrebna vrijednost, isključivo, prikazuje i kroz društvenu opravdanost bavljenja ovom temom. U raspetosti između *političke apatije* i reduciranu mogućnost političke participacije te *nesposobnosti* produciranja novih političkih imaginacija javljaju se *reakcionarne manifestacije* kao vrsta političkih alternativa i kratkoročno spasonosnih rješenja. Zato je glavni zadatak istraživanja adekvatan i važan u ispitivanju sveobuhvatnosti i međuprožetosti savremenih problema respektirajući najširu pluralnost društva, njihovih pojedinačnih interesa i potreba, individualnih ili bilo kojih drugih posebnosti.

U tome se krije pitanje da li je zaista moguće – i kako – transformirati postojeće, da li su to tek anahronizirane zamisli unutar onih teorija koje nude promjenu u eshatološkim konačnostima, ili se pak radi o kontinuiranim i dijalektičnim procesima, između modernističkog i postmodernističkog, esencijalističkog i antideterminističkog razumijevanja političkog.

3. Mišljenje i prijedlog komisije

Prijavljena doktorska disertacija predstavlja inovativan, te uz to i složen pristup istraživanju aktuelne, izazovne i u kontekstu savremene političke teorije nedovoljno propitane teme. Kandidat je kroz razgovor sa Komisijom o radnom projektu prijave doktorske disertacije, kao i kroz samu finalnu prijavu disertacije pokazao da je savladao odgovarajuće metode znanstveno-istraživačkog rada, da posjeduje sposobnost za samostalnu znanstvenu analizu složenog teorijskog i praktičnog problema koji je postavio za zadatak istraživanja, bivajući tako osposobljen za izvođenje relevantnih zaključaka visokog nivoa znanstvene akribije, na taj način ispunjavajući uslove za sticanje doktorata nauka.

Na temelju iznesenog, Komisija predlaže Vijeću Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu da pozitivno ocjeni uslove kandidata Jasmina Hasanovića, MA za izradu doktorske disertacije, a temu doktorske disertacije pod naslovom: **Ideja emancipacije u savremenoj političkoj teoriji** prihvati kao podobnu.

Komisija za mentora predlaže prof. dr. Esada Zgodića.

KOMISIJA

dr. Esad Zgodić, profesor emeritus, predsjednik

dr. Nerzuk Ćurak, redovni profesor, član

dr. Asim Mujkić, redovni profesor, član